

Ett ögonblick eller en liten stund?

Undersökning om studerandes ordförråd och ordval under studierna inom svenska språket vid Uleåborgs universitet

Stina Huhtela
Kandidatavhandling
i svenska språket
Humanistiska fakulteten
Uleåborgs universitet
Oktober 2019

Innehåll

1	Inledning.....	3
1.1	Syfte	4
1.2	Material och metod	5
2	Teori	6
2.1	Svårigheter inom ordförrådsinläring	6
2.2	Samtal och interaktion.....	8
3	Analys och resultat	9
3.1	Ordval.....	9
3.2	Prepositioner	13
3.2.1	Informanternas användning av prepositionerna med verbet <i>ringa</i>	13
3.2.2	Användning av prepositionerna <i>i</i> och <i>på</i>	14
3.3	Svåra ord.....	15
4	Sammanfattande diskussion	18
	Källor	20
	BILAGA 1:.....	22
	BILAGA 2:.....	23

1 Inledning

Att kunna behärska språket fullständigt berör det att kunna använda språk både i tal och skrift samt behärska en viss mån av grundläggande ordförråd. Det betyder att språkanvändaren bör kunna uttrycka sig så bra att hen kan kommunicera i många olika situationer inom vardagliga tillfällen samt i situationer då man ska bli förstådd i en viss kontext (t.ex. i yrkeslivet och fackordförråd). En viktig del av att behärska språket är att användaren kan använda ord i tal och skrift. Ifall ordförrådet inte är tillräckligt mångsidigt eller språkanvändaren inte har ett brett ordförråd samt kunskap att uttrycka sig själv, kan språkanvändaren lätt bli missförstådd ifall sambandet inte kommer fram genom talet eller skriften. Det kan eventuellt förstöra kommunikationen mellan språkanvändaren och den andra parten. På grund av detta är det viktigt att lära sig ett brett ordförråd under språkinläringen och använda det både i tal och skrift.

I denna avhandling vill jag ta reda på ifall det finns något svar på hurdant ordförråd studerandena inom nordiska språk har, med en specifik synvinkel på de studerande som studerar svenska språket vid Uleåborgs universitet. I avhandlingen diskuteras det hur ordförrådet samt grammatiken ser ut i muntlig översättning från finska till svenska och ifall studeranden översätter fraserna rakt från källspråk till målspråk. Muntlig översättning av 16 fraser från finska till svenska testades av fyra informanter med svenska som huvudämne vid Uleåborgs universitet.

Jag är intresserad av muntlig kommunikation i yrkesvärlden och därtill om sam- och missförstånd mellan kommunikationsparter. Därför är jag intresserad att undersöka studerandenas kunskaper på det här sättet. Även om jag har använt svenska språket själv för en lång tid betyder det inte att jag är expert, utan att jag själv skulle lära mig någonting nytt. Jag vill veta ifall det finns någonting inom muntliga färdigheter som påverkar, stödjer eller hindrar kommunikation i yrkeslivet eller i studierna vid universitetet samt hurdana kunskaper mina framtida kollegor, har.

Jag valde ämnet för att jag själv är intresserad av universitetsstuderandes muntliga språkfärdigheter samt ifall ordförrådet förbättras under studierna vid universitetet. Själv har jag använt svenska språket som ett muntligt kommunikationsmedel sedan jag var ung och det har varit en viktig del av att bli förstådd, både i Finland och Sverige samt i andra

nordiska länder under åren. Jag har märkt att i vissa sammanhang är det viktigare att kunna uttrycka sig muntligt än att kunna skriva. Sådana tillfällen kan vara till exempel då när man handlar i butiker, åker till läkaren eller helt enkelt träffar någon ny människa. Jag har även arbetat inom kundservicebranschen och där använde jag dagligen svenska. Då kunde man inte börja svara på kundernas frågor i pappersform utan det var viktigt att kunna kommunicera muntligt på svenska. Jag vet att skrivandet är också viktigt och under studierna bör man kunna skriva allt från akademiska texter till argumenterande texter. För att kunna vara en språkvetare eller språkexpert måste man ha en bred förmåga att använda språket också i tal.

Under skrivprocessen hade jag svårigheter med att begränsa ämnet, och såsom Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Remes och Paula Sajavaara skriver i *Tutki ja kirjoita* kan forskaren märka ganska snart efter början av forskningen att det finns så många nya begrepp som måste läras (1997:144). För mig var det ord som inte var naturliga för mig och dök upp mest i akademiska uppsatser och forskningar när jag sökte efter källor för teorin.

När man forskar hur andra använder språket finns det också mycket rum för egna tolkningar om hur informanterna använder språket och hur kan små saker ändra situationen. När jag transkriberade informanternas svar var det väldigt svårt att märka på transkriberingen hur många suckar och korta pauser studerandena gjorde. För vissa kan små pauser vara helt naturliga och därför kan man inte lita på att det finns någon specifikt sätt att diskutera. När man gjorde testet kunde man märka att informanternas personliga sätt att diskutera varierade ganska mycket och beskrev hurdan personlighet de hade.

1.1 Syfte

Kandidatavhandlingens syfte är att ta reda på hur de som studerar svenska som huvudämne på universitetet behärskar ordförrådet i muntliga situationer och ifall studerandena har problem med ordförrådet.

I avhandlingen vill jag ta reda på hurdana fel studerande gör när de översätter muntligt från finska till svenska och eventuellt hurdana skillnader det finns mellan första årets studerande respektive fjärde årets studerande. Enligt GERS (gemensam europeisk referensram för språk) sägs det att för att kunna behärska B1 nivå (alltså lägre självständig språkanvändare) och dess muntliga del bör "individen kunna fungera i de

flesta vardagliga situationer som kan uppstå vid resor i länder eller i områden där språket talas. Hen kan utan förberedelse delta i ett samtal om ämnen som är välbekanta, av personligt intresse eller har anknytning till vardagslivet” (Skolverket, 2007:26). Därför ville jag testa hur informanten kan översätta utan att kunna förbereda sig i förhand.

I min avhandling vill jag svara på frågorna:

- Hurdant ordförråd har studerandena när de översätter fraser muntligt?
- Hurdana svårigheter hade studeranden?
- Finns det någon skillnad mellan första årets studerande respektive fjärde årets studerande?

1.2 Material och metod

Som material använder jag fyra informanter som har svenska som huvudämne vid universitetet. Två av informanterna är fjärde årets studerande och två av dem är första årets studerande. Informanterna behandlas anonymt i avhandlingen och de omtalas i avhandlingen med förkortningarna i1, i2, i3 och i4. Varje informant deltog ensam i ett test och översatte sexton (16) fraser från finska till svenska utan att kunna förbereda sig i förhand. Testet började med att jag berättade hur det kommer att ske och sedan sade jag frasen först på finska och informanten översatte frasen till svenska. För att stödja översättandet hade jag förberett en diashow varifrån man kunde läsa frasen. De hade 30 sekunder på sig att översätta frasen och efter det gick den över till nästa dia. Fraserna var främst om vardagliga teman såsom ordförråd från studiematerialen vi har fått under studierna samt fraser som kan vara nyttiga när man söker arbete.

Som källor till avhandlingen använder jag olika skrifter, som böcker och akademiska artiklar som handlar om muntliga kunskaper, grammatik, översättning och inlärningsprocess av de som inte använder språket på modersmålsnivå.

Avhandlingens metod är kvalitativ med en detaljerad fallstudie med en fokusgrupp för att samla ihop information om ämnet. Ämnet undersöks på en närmare nivå respektive till en översiktlig bild av ämnet.

2 Teori

Målsättningen för inläring av svenska språket för de som studerar svenska som andraspråk är att inlärnarna ska behärska sådana språkliga färdigheter och kunskaper att de kan bli förstådda i vardagen och kan delta i samhället så att infödda språkanvändare kan förstå dem. För vuxna kan inlärningsprocessen vara emellanåt ett problem. Vuxna upptäcker bättre skillnaden mellan språket som diskuteras i klassen och språket som talas utanför (Håkansson, 1990:213). När vuxna upptäcker bättre skillnaden mellan klassen och fritiden kan det leda till att individen inte vill använda språket utanför klassrummet eller att språket inte blir ett vardagligt språk som kan användas någon annanstans än i klassrummet.

Enligt Ingegerd Enström (2004:171) är det viktigt för alla människor att kunna förstå vad som sägs och skrivs i olika sammanhang och situationer. För att kunna bli förstådd och förstå andra är det viktigt att behärska ett omfattande ordförråd. Ju mer en individ förfogar över språket, desto bättre är hen rustad för språkligt krävande situationer. (Enström, 2004:171)

I Språkriktighetsboken (2005:16) diskuteras muntlig kommunikation med dessa ord *”vi måste oftast vara mer noggranna med syftningar och samband i den skrivna texten än i talet, eftersom störningar och feltolkningar inte kan upptäckas och rättas till lika smidigt som i samtal.”* (Språkriktighetsboken, 2005:16) Detta betyder att i samtal kan vi ha mer varianter och ”leka med språket”, men samtidigt är det lättare att utnyttja ton av rösten, olika miner och lägga till personlighet i språket. Sist och slutligen utnyttjar både tal och skrift samma ordförråd och samma grammatik. När man skriver är det lättare att rätta egna fel före texten läses av någon annan, men i tal kan lyssnaren märka ifall det kommer några grammatiska fel före talaren själv kan rätta sig själv. Detta kan eventuellt leda till att kontexten har en stor fördel till hur informationen förstås mellan olika parten och ifall parterna kan bli förstådda utan att tala grammatiskt rätt.

2.1 Svårigheter inom ordförrådsinläring

Under språkinlärningsprocessen kan språkinläraren stötta på olika svårigheter, såsom ordförrådets mångsidighet eller källspråket (modersmålet) är relativt avlägset från

målspråket det vill säga språket hen vill lära. Det kan ta en lång tid att kunna behärska ett tillräckligt stort ordförråd i ett språk. Även för en avancerad språkanvändare kan ordförrådet vara en begränsande faktor. Enström (2004:172) skriver i sin artikel att många icke-infödda talare diskuterar och skriver om sina brister i behärskning av ett genomsnittligt tillräckligt ordförråd. Enström skriver att för en högskolestuderande som studerar ett språk vid en högskola kan ordförrådet kännas överväldigande (Enström, 2004:172) medan Viberg skrev år 1988 att för att kunna läsa morgontidningen och kunna förstå vad hen läser så bör individen kunna ungefär 30 000 ord varav de flesta orden upprepas i texten flera gånger (Viberg, 1988:24) för att inte tala om att översätta prosa eller facklitteratur. Språkinläraren bör också kunna fackordförråd från det område som hen använder i vardagen, till exempel ordförråd i yrkesämnen eller ordförråd inom det område hen studerar.

När en språkinlärare lär sig ord så bör hen kunna veta hurdana ord hen behöver och i vilka situationer. Ifall inläraren vill lära vardaglig kommunikation eller om hen vill läsa prosa på svenska finns det olika teman i ordförrådet. Individens egna mål med språkbruket bestämmer hur många ord hen kommer att behärska inom ett språk. En individ som vill läsa och förstå olika sorters autentiska texter eller delta i samtal om olika teman bör kunna ett betydligt större ordförråd än en individ som vill kunna använda språket i vardagliga situationer (Enström, 2004:173). Därför är det naturligt att inläraren som studerar på högre nivå eller i ett visst ämne behöver lära en större mängd av ämnets fackterminologi, vilket breder individens ordförråd.

Kathryn Kohnert (2013) påminner att det är helt normalt att språkinlärarna inte kan stänga av andra språk medan de använder något annat språk. Det finns alltid någonting som blir kvar från det andra språket. (Kohnert, 2013:215) Sådana typiska drag kan vara till exempel finländska ord bland svenska ord då man använder finlandssvenska eller fastställda fraser som har ingen direkt översättning från finska till svenska eller åt andra hållet. Så länge som individen blir förstådd gör det ingenting att använda små språkliga skillnader har ingen betydelse.

2.2 Samtal och interaktion

Inger Lindberg (2014) skriver i sin artikel *Samtal och interaktion* om Evelyn Hatch som redan på 1970-talet forskade i samtalets roll i andraspråksutveckling. Hatch har varit inspirationen för nuvarande forskare (såsom Lindberg) inom ämnet och hon presenterade hypotesen att samtalet fungerar som en diskursiv ram för språkutvecklingen. Hatchs hypotes diskuterar också om grammatiska strukturers utveckling i samtal bland icke-infödda och infödda talare. Nuförtiden har samtal och interaktion blivit ett centralt ämne inom andraspråksforskning. (Lindberg, 2004:461) I språkbeskrivningar behandlas språket främst i de sammanhang där det används. Man koncentrerar sig på själva språket utan att tänka hur språket används i kommunikation. I tal kan vi lita mer på att situationen och omgivningen ger en tydligare bild av kontexten och vad som talaren försöker ta fram. Då talas det om kontextbundenhet. I skrivet språk måste individen uttrycka sig tydligare men i tal stödjer omgivningen kontexten. Även om samtal och interaktion är ett relativt ungt ämnesområde, så tror språkinlärningsforskarna att samtal har en viktig roll i språkinläringen. (Gustavsson, 1990:221–225)

Enligt Lindberg (2004:493) spelar samtal en central roll för både sociala interaktioner i vardagen samt inläringen. En av språkets viktigaste uppgifter är att erbjuda deltagarna möjligheter att använda språket utanför undervisningen och kunna delta i diskussioner. (Lindberg, 2004:493) Då är det viktigt att kunna uttrycka sig med ett brett ordförråd så att språket blir mångsidigt.

Att kunna analysera ett muntligt språk är tidskrävande och då man analyserar och lyssnar på andra bör man tänka på åtminstone följande saker enligt Pirkko Bergman och Tua Abrahamsson (2004:612) – förstår man vad hen säger och är innehållet kontextbundet eller finns det någon röd tråd i talet? (Bergman och Abrahamsson, 2004:613) Det betyder att individen bör kunna hållas i samma tema under diskussionen så att kontexten inte blir helt förstörd.

3 Analys och resultat

I detta kapitel presenterar jag resultatet av testet som jag arrangerade för mina informanter. Informanterna satt ensamma med mig i ett rum där jag läste först frasen och efter det översatte hen frasen från finska till svenska. Samtidigt kunde de läsa fraserna från en skärm så att det blev lättare att komma ihåg frasen.

Jag behandlar informanterna anonymt. Alla informanter studerar svenska som huvudämne vid Uleåborgs universitet och har därmed deltagit på kursen Språkfärdighet 1, med vitsordet 3 av 5 på en betygsskala från ett till fem. Informanterna är ursprungligen finskspråkiga. De är 19-24 år gamla. Informanterna omtalas med beteckningarna i1, i2, i3 och i4 där *i* betyder *informanten*. i1 och i2 är båda fjärde årets studerande medan i3 och i4 är första årets studerande.

Jag analyserar och jämför informanternas ordval och olika fel i typifierade kategorier. I kategorierna behandlas ordval och olika skillnader som upprepas i fraserna. Jag kommer att fokusera mest på ordval, prepositionsval och svåra ord. Jag har strukit över sådana ord som inte tillhör själva översatta frasen. Informanterna översatte 16 fraser från finska till svenska. Sådana fall där informanterna inte kunde översätta frasen har jag tolkat som fel. Jag tar inte med alla fraser utan fokuserat i de fel och svårigheter som kunde diskuteras med bredare omfattning och möjligen har gemensamma svårigheter med andra fraser. Senare kommer jag att behandla svåra ord i kapitel 3.3.

Informanterna är alla finskspråkiga studerande vid ett finskt universitet, vilket kan förklara svårigheterna inom svenskan och att svenska inte är ett vardagligt språk för dem. Det förekom vissa svårigheter att hitta informanter som ville delta i testet, men jag är väldigt positivt överraskad över hur de få som ställde upp berättade efteråt att det var ganska roligt att göra testet.

3.1 Ordval

I kapitel 3.1 diskuterar jag om hurdana ordval informanterna har gjort. Exempelen nedanför visar hurdana ord informanterna känner igen i vardagen och kan därmed snabbt koppla ihop med det finska ordet. Varför de valde just detta ord kan inte listas ut. Man kan bara anta att de använder ordet i vardagen eller har hört frasen tidigare med de ord som de har använt.

Exempel 1:

Fras 3 – He opiskelumatereiaaleista tenttiin

i1: Dom studerar från **studeringsmaterialet** till tentamen

i2: De lära sig från läromaterialet till tentan/dom läser **läromaterialet** till tentan

i3: Dom studerar till tentamen och använder **studeringsmaterialet** ~~eller nånting sånt~~

i4: De pluggar från ~~studer~~-studeran **studiematerial** till tentamen

Såsom man kan läsa ovanför så har informanterna valt att använda fyra olika verb för att berätta vad de gör. i1 och i3 har använt verbet *studera* medan i2 använde både verbet *lära sig* och verbet *läsa* samt i4 som använde *plugga*. Man kan spekulera att verbet *plugga* är ett mer vardagligt verb som används främst bland ungdomarna eller kring kompisarna men inte i den akademiska världen. I svenska ordboken (SO) står det att *lära sig* (s.o. lära sig) är ett aktivt verb som betyder att någon skaffar sig kunskaper i någonting. För ordet *studera* (s.o. studera) står det att någon läser med ett syfte att förkovra sina kunskaper. Det betyder alltså att vilket som helst av informanternas val är rätt men kontexten kan variera.

Informanterna har använt annorlunda ord för ordet *opiskelumateriaali*. Alla har använt leden *material* men första leden varierar mellan *studiematerial*, *studeringsmaterial* och *läromaterial*. Varken SAOL (Svenska Akademiens ordlista), SO (Svensk ordbok) eller SAOB (Svenska akademiens ordbok) känner inte igenom termerna *studeringsmaterial* och *läromaterial* vilket menar att orden finns inte i en svensk ordbok, men det betyder att den är sammansatt ord som kan påstås vara en riktig ord. I Svenska Akademiens språklära (Hultman, 2003:51–53) står det att emellanåt när genitiv singularis med – a i slutet av orden kan förvandlas till o på grund av ljudförhållandet i fornsvenskan.

Skillnaderna mellan första årets studerande respektive fjärde årets studerande i exempel 1 kan inte skiljas åt för att i1 och i3 har använt likadana ordvarianter, medan i2 och i4 har använt annorlunda val. Vilket betyder att då i1 och i2 är fjärde årets studerande och i3

och i4 är första årets studerande kan man inte besluta att de finns någon märkvärdigare skillnad mellan första årets respektive fjärde års studeranden.

I exempel 2 nedanför diskuterar jag att det finns tre olika varianter hur hela frasen kan översättas på olika sätt:

Exempel 2:

Fras 4 – Pieni hetki!

i1: Ett ögonblick [eller] en liten stund

i2: En liten stund

i3: En liten stund

i4: En minut

I fras 4 kan man märka att informanterna har använt olika översättningar. Varje informant har själv tänkt en kontext som de vill använda med den översatta frasen. Enligt informanterna kan den finska frasen *Pieni hetki* översättas åtminstone till *Ett ögonblick*, [vänta] *En liten stund* och *en minut* som oftast används i situationer när man gör någonting annat och påpekar att hen är just nu upptagen men hjälper den andre snarast. När *en liten stund* står självständigt bestämmer attributen *liten* hurdan huvudordet är, d.v.s. hurdan stund det är. Då har informanterna valt att beskriva hurdan en specifik stund är respektive en talspråklig fras *Ett ögonblick*. *En minut* kan beskriva en begränsad tidsgräns som egentligen är inte samma sak som *Pieni hetki* utan beskriver bara någonting som kan räknas ut, men i den här kontexten betyder det att man bör vänta en liten stund och uttrycker det med ett ord som berättar om tid. Dessutom kan *en minut* anses vara en översättning från vardaglig engelska – jämför *en minut* – *one minute*.

i1-i3 har använt samma fras *En liten stund* medan i4 har använt frasen *En minut*. Då kan man inte hitta särskilda skillnader mellan första och fjärde årets studerande.

Medan man diskuterade om frasen *Pieni hetki* ovanför så nedanför i exempel nr 3 har informanterna översatt en imperativfras på tre olika sätt. Imperativ anger en uppmaning eller en befallning. När verbet står i imperativform utelämnas oftast verbets sista bokstav -a, men emellanåt finns det ingenting att utelämna.

Exempel 3:

Fras 12 – Mene pois!

i1: Gå iväg!

i2: Gå bort!

i3: Gå bort!

i4: Försvinn!

Informanterna valde främst verbet *gå* med orden *iväg* eller *bort* men användning av verbet *försvinn* har en likadan ton i sig. Översättningen kan eventuellt vara tänkt så att någon vill komma ifrån någon person eller att någon borde ge mer rum åt individen.

Även om det finns informanter från både första och fjärde året så kan man inte se några stora skillnader i översättningen av finska frasen *Mene pois!*.

I exempel 4 nedan diskuteras olika sätt att översätta den vanliga orden *työ* och hur det ser ut i en fras.

Exempel 4:

Fras 9 – On tärkeää opiskella, että saa hyvän työn

i1: Det är viktigt att studera att man får ett bra jobb

i2: Det är viktigt att studera för så att man får ett bra jobb

i3: Det är viktigt att studera för att man kan få en bra arbete eller jobb

i4: Det är viktigt att studera så man får ett bra arbete

Enligt Forsberg (2018) är skillnaden mellan jobb och arbete nuförtiden väldigt liten. Skillnaden börjas suddas ut, då båda orden har börjat användas när man diskuterar med en vardaglig stil. Även om skillnaden har börjat suddas ut, är det bättre att använda ordet arbete i sådana sammanhang som är mer professionella och har en mer formell stilnivå. (Forsberg, 2018) Det är alltså viktigt att tänka på stilnivån när man väljer olika ord.

Skillnaden mellan första och fjärde årets studerande kan märkas att fjärde årets studerande använder hellre ordet jobb då första årets studerande använder främst

arbete. Det kan berätta om hurdana ord studerandena har hört under tiden på universitetet.

3.2 Prepositioner

Prepositioner är sådana ord som används när man vill beskriva förhållanden mellan personer, platser och saker. Termen *prepositionens* etymologi är att pre menar framför någonting och position menar plats i satsen. Prepositioner är en klass av ord som är oböjliga och de placeras oftast framför ett ord som är en substantiv eller pronomen. (Hultman, 2003)

3.2.1 Informanternas användning av prepositionerna med verbet *ringa*

Första exemplet (Exempel 5) i detta stycke om prepositioner är hur informanterna använder prepositioner med ordet verbet *ringa* och pronomenet *mig*.

Exempel 5:

Fras 5 – Kuka minulle soittaa tähän aikaan?

i1: Vem ringer åt mig under den här tiden?

i2: Vem är den som ringer till mig på den här tiden?

i3: Vem ringer mig i den här tiden?

i4: Vem ringer till mig på den här tiden?

Såsom man kan se från exemplet ovanför så finns det tre olika sätt som informanterna använde. Första informanten använder prepositionen *åt*, medan andra och fjärde använder prepositionen *till* och tredje informanten har utelämnat prepositionen från frasen.

Då kan man märka att även om informanterna studerar olika årskurser vid universitetet har många likadana sätt att använda språket.

Enligt språkinstitutet är det ett finlandssvenskt drag att använda prepositionen *åt*. Mikael Reuter (1990) skriver i Reuters ruta att användning av prepositionen *åt* har funnits redan då när Hugo Bergroth (finlandssvensk språkforskare från slutet av 1800-talet till början av 1900-talet) skrev om särdrag i finlandssvenskan år 1917. Man ska dock inte döma prepositionen *åt*. Den används nuförtiden oftast vid översättning av finskans allativ

(jollekin) (Reuter, 1990), vilket kan ha påverkat informanternas användning av prepositionen *åt*. Reuter påpekar att prepositionen *åt* används i tre olika sammanhang – *åt* istället för *för*, *åt* i stället för *till* och *åt* i stället för konstruktion med indirekt objekt (Reuter, 1990). Då kan man påstå att informanterna har tagit särdrag från den finska grammatiken.

Den andra och fjärde informanten använde hellre prepositionen *till*. Reuter skriver att det rätta prepositionen är *till* när man använder det med ordet *ringa*, vilket dock associeras emellanåt med finskans illativ (*johonkin*). (Reuter, 1990) Utelämnning av prepositionen kan förvandla frasens mening så att någon *ringer dig*, men det är helt vanligt att använda verbet *ringa* utan prepositionen *till*.

3.2.2 Användning av prepositionerna *i* och *på*

Användning av rumsprepositioner bestäms oftast med subtila betydelsenyanser. Man kan vara omsluten av någonting, då används prepositionen *i*, medan då när man är *på* någonting omgiver medlet inte individen eller saken. Svenska akademiens språklära använder orden *i fåtöljen* och *på pallen* som exemplen på hur prepositionerna *i* och *på* bör användas. När man sitter *i* en fåtölj är man omsluten av fåtöljen och är inne i fåtöljen medan när man sitter *på* pallen sitter man utan hand- eller ryggstöd. (SAS, 2003:178) Det vill säga att när man använder prepositionen *i* är man inne i någonting och när man använder prepositionen *på* är man i närkontakt med någonting.

I nästa exempel (Exempel 6) har informanterna använd prepositionerna *i* och *på* i två olika sammanhang. Första stället är prepositionen med ordet *sommar* och andra stället är prepositionen med ordet *festival*.

Exempel 6:

Fras 13 – Tapasimme heidät kesällä festareilla kun jonotimme ruokaa

i1: Vi träffade dom på sommaren på en festival när vi väntade för maten

i2: Vi träffade dom i somras på en festival när vi köade för mat

i3: Vi mötte dom i sommaren i festivalen när vi väntade för mat

i4: Vi mötte dom i sommaren i festival när vi köade mat

I exemplet kan man märka att största delen (i2, i3 och i4) använder prepositionen *i* med ordet *sommar* medan i1 har valt att använda prepositionen *på*. När man använder formen *i somras* betyder det att sommaren som man diskuterar om är den senaste sommaren. *I sommaren* är att sommaren som diskuteras om är den kommande sommaren och därför kan man inte använda den formen när ursprungliga frasen talar om den förflutna sommaren. Medan *i somras* och *i sommaren* beskriver det förflutna och det kommande, medan *på sommaren* beskriver att det är vilken sommar som helst när saken händer. Det avser att det händer varje år och att det är en vana vilket betyder att det sker flera gånger. Om man vill använda prepositionen *på* med *sommar* så då bör man komma ihåg att då talas om varje sommar. Ifall man vill diskutera om en viss sommar så då kan man använda *på sommaren* men då måste man dock specificera vilken sommar det är tal om. Till exempel: *Jag åkte till Italien på sommaren 1988.*

I exempel 4 kan man se att de två första informanterna har använt prepositionen *på* och de två andra har använt prepositionen *i* när de använder preposition med ordet *festival*. När man använder prepositionen *på* så är det ett evenemang (en abstrakt sak, jmf finskans *festivaaleilla*) som man deltar i och det är ett mål, medan man använder prepositionen *i* menar man att det är inne i en konkret sak eller rum. Det vill säga att grundregeln är att när det är någonting som man kan röra konkret så då är den *i*, medan *på* kan beviljas som en abstrakt sak. Här kan man se skillnaden mellan första och fjärde årets studerande. Fjärde årets informanter har kunnat välja den rätta prepositionen då man diskuterar om en abstrakt sak (vi vet ju inte vilken festival det är tal om och det är bara koncepten *festival* som används i frasen) och inte en konkret plats.

3.3 Svåra ord

Under testet fanns det även svårigheter att komma ihåg rätt ord. I exemplen nedanför kan man se hurdana ord orsakade svårigheter.

Exempel 7:

Fras 11 – *Mieti kuinka saat tekstistäsi asiantuntevan*

i1: Tänk på hur din text blir ... asiantunteva ... va e de ... jag kommer inte ihåg

i2: Tänk hur du gör din text mer professionell

i3: Tänk hur du kan få din text låta ... asiantunteva ... vet inte

i4: Tänk på hur alltså jag vet inte

I exempel 7 kan man märka att ordet *asiantunteva* verkar vara obekant. Egentligen kan man leda ordet från engelska ordet *professional*, men det kan hända att informanterna inte kom ihåg eller situationen var stressande. Ordet *professionell* (fi. *asiantunteva*) beskrivs i SO (s.v. professionell) att det är något som utför någonting yrkesmässigt, det vill säga gör någonting så bra att hen har kunskap att säga hur saker bör göras. Det betyder att bruket av ordet *professionell* kan vara yrkesmässigt nyttigt då man söker arbete eller måste bevisa att individen är kunnig inom ämnet.

I exemplet ovanför (exempel 7) kan man se hur fjärde årets studerande (informant 2) kan använda rätta ordet medan de första årets studerande har svårigheter att kunna komma på ordet.

Exempel 8:

Fras 12 – Valmistele 20 minuutin mittainen esitelmä jostakin ruotsin kielioppisäännöstä

i1: Förbered en presentation som är för 20 minuter om nånting... något svenskt grammatiksregel

i2: Gör en presentation om någon grammatikregel – Gör en presentation som varar 20 minuter om någon grammatikregel

i3: Valmistele en presentation som tar 20 minuter och som handlar nånting av svenska grammatikregler

i4: Förbered en 20 minut presentation av någon grammatikregel i svenska språket

Frasen är uttagen från materialet som utgavs på kursen grammatik 2 vid Uleåborgs universitet. Kursen är riktad till de studerande som studerar svenska som huvudämne eller tar både grund- och ämnesstudier i svenska språket. I exemplet ovan hade informanterna svårigheter med eller kunde inte ordet *förbereda* (fi. *valmistella*), därmed kan man märka att sist och slutligen var översättningarna väldigt annorlunda från

varandra. Andra synonymer för ordet förbereda är enligt Svenska synonymer (synonymer.se, uttagen 11.10.2019) ord såsom planera och preparera, men eventuellt skulle jag själv använda ordet förbereda.

Informanterna gav inte stora skillnader mellan första och fjärde årets studerande. Den största skillnaden mellan första och fjärde årets studerande var att fjärde årets studerande hade två olika varianter för ordet *valmistella*.

I exempel 9 frågades efter många svåra ord. Såsom man kan märka under hade informanterna svårigheter med fler än ett ord.

Exempel 9:

Fras 13 – Hän valmistelee kaikki kokouskutsut ja kutsuu osallistujat kokoukseen

i1: Han förbereder sig alla kokous..kutsu.. och erb.. e de erbjuder..

i2: Han förbereder alla möte...va e kutsut.. möteinbjudan och inbjuder alla till möten.

i3: ~~Den här var ju svår...~~ Jag kommer inte ihåg vad valmistella är eller kokous... men kutsua är kanske inbjuda

i4: Han eller hon förbereder alla ~~(va e kokouskutsu)~~ och ~~(vet ej)~~

I exempel 9 hade informanterna mest svårigheter med att översätta frasen utav alla fraser. Utav alla informanterna ingen kunde säga vad *kokouskutsu* är på svenska. Enligt Språk och folkminnen är ordet kokouskutsu på svenska *möteskallelse* (2014). Det betyder dock inte att ordet möteinbjudan är helt inkorrekt för att man kan förstå kontexten utav översättningen.

Ordet kutsua (sv. *inbjuda – bjuda in*) hade flesta av informanterna svårigheter med. Under studierna har informanterna eventuellt inte använt frasen så mycket att ordet skulle vara ett vanligt ord i deras ordförråd. Under studierna kan man dock bli inbjuden på en fest eller bjuda in någon för fika.

4 Sammanfattande diskussion

Avhandlingens tema var att ta reda på studerandenas ordförråd inom svenska språket med ett test där mina informanter (4 huvudämnesstuderanden) översatte 16 fraser från finska till svenska och efter det analyserade jag ordval samt språkliga fel. Överhuvudtaget var nivån ganska jämt mellan informanterna, medan bara små detaljerade skillnader mellan första och fjärde årets studerande märktes under analyseringsprocessen.

Mina frågor för avhandlingen var att hurdan ordförråd, hurdana ordval de använder och hurdana svårigheter informanterna har när de översätter fraser muntligt från finska till svenska. Nästan alla fraser blev översatta fullständigt såsom man kan märka från bilaga 2 där jag har skrivit ut hur informanterna svarade. I analysdelen började jag svara på frågan om hurdana svårigheter studerandena hade. Mina huvudkategorier och de synpunkter som jag ville fokusera på var hur informanterna väljer sina ord och hurdana svårigheter de har. Från det kan man eventuellt få svar på hurdana fel kan ske under studietiden inom svenska som huvudämne och vad som orsakar problemet. Under analyseringsprocessen märkte jag att informanterna har problem med svåra ord såsom *valmistella*, *kokouskutsu* och *asiantunteva* men det fanns svårigheter också med användning av olika prepositioner.

I analysen kan man märka små skillnader mellan första årets informanter och fjärde årets informanter. I exempel nr 6 i kapitel 3.2.2 kan man märka små detaljerade skillnader mellan första årets och fjärde årets studerande. För fjärde årets studerande är det naturligare och eventuellt lättare att välja preposition i fraser vilket kan bero på kurser som grammatik 2 som går in lite djupare in i svensk grammatik samt språkvård, men jag kan dock inte veta ifall båda informanterna hade tagit kurserna före testet.

Även om första och fjärde årets studerande verkar att vara väldigt jämlika i testet kan man senare forska i vad som orsakade problem. Man kan spekulera ifall fel och skillnader mellan informanterna var mer psykologiska eller om det är någonting annat som kan orsaka svårigheter inom språkinläring.

Min åsikt är att avhandlingen är bara en början i forskningsområdet om ordförråd och dess svårigheter bland de studeranden som studerar svenska som huvudämne. Därför bör

forskningsområdet undersökas djupare i framtiden så att det skulle finnas något svar på varför skillnader finns och vad som orsakar dem.

Källor

- Bergman, Pirkko och Abrahamsson, Tua, 2004: Bedömning av språkfärdigheten hos andraspråkselever. I: *Svenska som andra språk – i forskning, undervisning och samhälle*. Red. Hyltenstam Kenneth och Lindberg Inger. Lund: Studentlitteratur.
- Enström, Ingegerd, 2004: Ordförråd och ordinlärning med särskilt fokus på avancerade inlärare. I: *Svenska som andra språk – i forskning, undervisning och samhälle*. Red. Hyltenstam Kenneth och Lindberg Inger. Lund: Studentlitteratur.
- Forsberg, Jenny, 2018: *Vad är skillnaden mellan jobba och arbeta?*. [Citerat: 27.10.2019] Tillgänglig: <<https://www.iqlartext.se/vad-ar-skillnaden-mellan-jobba-och-arbeta/>>
- Gustavsson, Lennart, 1990: *Samtal och språkundervisning – studier till Lennart Gustavssons minne*. Redaktion av Nettelbladt Ulrika och Håkansson Gisella. Linköping : Universitetet i Linköping.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes Pirkko och Sajavaara Paula, 1997: *Tutki ja kirjoita*. 13nde upplagan. Helsingfors: Kirjayhtymä.
- Hultman, Tor, 2003: Svenska Akademiens språklära. Stockholm: Svenska Akademien, Stockholm.
- Håkansson, Gisela, 1990: Vilket språk ska vi lära ut? Om talspråk och skriftspråk hos Sv2 lärare. *Samtal och språkundervisning – studier till Lennart Gustavssons minne*. Redaktion av Nettelbladt Ulrika och Håkansson Gisella. Linköping : Universitetet i Linköping.
- Kohnert, Kathryn, 2013: *Language disorders in Bilingual Children and Adults*. Andra upplagan. San Diego, CA : Plural Publishing cop. 2013
- Lindberg Inger, 2004: Samtal och interaktion – ett andraspråksperspektiv. *Svenska som andra språk – i forskning, undervisning och samhälle*. Red. Hyltenstam Kenneth och Lindberg Inger.
- Reuter, Mikael. 1990: Sjunga för och ringa till. I: *Reuters ruta*. [Citerat 30.10.2019] Tillgänglig: <https://www.sprakinstitutet.fi/sv/publikationer/sprakspalter/reuters_rutor_1986_2013/1990/sjunga_for_och_ringa_till>
- Skolverket, 2007. *Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning*. [Citerat 12.10.2019. Tillgänglig: <<https://www.skolverket.se/getFile?file=2144>>
- Språkriktighetsboken, 2005: utarbetad av Svenska Språknämnden. Stockholm: Norstedts Akademiska 2005.
- Språk och folkminnen, 2014: Mötesordlista. [Citerat 11. oktober 2019]. Tillgänglig: <<https://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/minoritetsprak/suomi-finska/ruotsalais-suomalaiset-sanastot/sanastot/2014-01-22-kokoussanasto.html>>
- SAOB = Svenska Akademiens ordbok utgiven av Svenska Akademien 2019. [Citerat 19.10.2019]. Tillgänglig: <www.svenska.se>
- SAOL = Svenska Akademiens ordlista utgiven av Svenska Akademien 2019. [Citerat 29.10.2019]. Tillgänglig: <www.svenska.se>

SO = Svensk ordbok utgiv en av Svenska Akademien 2019. [Citerat 27.10.2019]. Tillgänglig: <www.svenska.se>

Synonymer.se: Svenska synonymlexikon. [Citerat 20.10.2019]. Tillgänglig: www.synonymer.se

Viberg, Åke, 1987: Vägen till ett nytt språk. *Andraspråksinläring i ett utvecklingsperspektiv*. Stockholm: Natur och kultur 1987

BILAGA 1:

Fraserna:

1. Kysymys oli helppo.
2. En tiennyt miten vastata hänelle.
3. He opiskelevat opiskelumateriaaleista tenttiin.
4. Pieni hetki.
5. Kuka minulle soittaa tähän aikaan?
6. 1800-luvulla ei ollut kännyköitä.
7. Naiset ensin, sanoi mies, joka pelkäsi pimeää.
8. Usko minua ja istu alas!
9. On tärkeää opiskella, että saa hyvän työn.
10. Mieti kuinka saat tekstistäsi asiantuntevan.
11. Valmistele 20 minuutin mittainen esitelmä jostakin ruotsin kielioppisäännöstä.
12. Mene pois!
13. Tapasimme heidät kesällä festareilla kun jonotimme ruokaa.
14. Yhteistyö heidän kanssaan on ollut monipuolista ja innostavaa.
15. Kun haluaa oppia, tulee opiskella.
16. Hän valmistelee kaikki kokouskutsut ja kutsuu osallistujat kokoukseen.

BILAGA 2:

Informanternas översättningar:

i1:

1. Frågan var lätt
2. Jag visste inte hur svara på henne
3. Dom studerar från studeringsmaterialet till tentamen
4. Ett ögonblick **[eller]** en liten stund
5. Vem ringer åt mig under den här tiden?
6. Under 1800-talet (aderton hundra talet) fanns det inga mobiltelefoner
7. Kvinnorna först, sade mannen som var rädd för mörkret
8. [typ] Gör vad jag säger och sätt dig!
9. De e viktigt att studera att man får ett bra job
10. Tänk på de hur din text blir ... asiantunteva ... va e de... jag kommer inte ihåg
11. Förbered en presentation som är för 20 minuter om nånting... något svenskt grammatikregel
12. Gå iväg!
13. Vi träffade dom på sommaren på en festival när vi väntade skör för maten
14. Samarbetet med dom har varit mångsidigt och entusiastiskt
15. När man vill lära sig, måste man studera
16. Han förbereder sig alla kokous..kutsu.. och erb.. e de erbjuder..

i2:

1. Frågan var lätt
2. Jag visste inte hur jag skulle svara till henne
3. De lär sig från läromaterialet till tentan / dom läser läromaterialet till tentan
4. En liten stund
5. Vem e den som ringer till mig på den här tiden
6. De var inga mobiltelefoner på aderton hundra talet
7. Kvinnor först sa en man som var rädd för mörkret
8. Tro mig och sitt ner!
9. De e viktigt att studera för så att man får ett bra jobb
10. Tänk hur du gör din text mer professionell
11. Gör en presentation om någon grammatikregel – Gör en presentation som varar 20 minuter om någon grammatikregel
12. Gå bort!
13. Vi träffade dom i somras på en festival när vi köade för mat
14. Samarbete med dom har varit mångsidigt och fint
15. När man vill lära sig, måste man studera
16. Han förbereder alla möte...va e kutsut.. möteinbjudan och inbjuder alla till möten.

i3:

1. nåå.. frågan var lätt
2. Jag visste inte hur jag skulle svara honom eller henne
3. Dom studerar till tentamen och använder studeringsmaterialet eller nånting sånt
4. En liten stund
5. Vem ringer mig i den här tiden
6. De fanns inga mobiler på 1800-talet (aderton hundra talet)
7. Kvinnorna först sa man som var rädd för mörkret
8. Tro på mig och sätt dig ner (*jag är inte helt säker*)
9. De är viktigt att studera för att man kan få en bra arbete eller jobb
10. Tänk hur du kan få din text låta ... asiantunteva ... vet inte.
11. Valmistele en presentation som tar 20 minuter och som handlar nånting av svenska grammatikreglerna
12. Gå bort! (men låter lite fel.. nå ja säger det ändå)
13. Vi mötte dom i sommaren i festivalen när vi väntade för mat
14. Det har varit mångsidigt och ivrigt att göra samarbete med dom
15. När man vill lära sig, måste man studera
16. Den här var ju svårt... Jag kommer inte ihåg vad valmistella är, eller kokous.. Men kutsua är kanske inbjuda.

i4:

1. Frågan var lätt
2. Jag kunde inte veta hur ska jag svara till henne eller till honom
3. De pluggar från studer studeran studiematerial till tentamen
4. Alltså jag kan inte svara på den här frågan. En minut
5. Vem ringer till mig på det här tiden?
6. Det var inte telefoner på 1800-talet / Det fanns inte telefoner på 1800-talet
7. Kvinnor först sade en man som räddade mörkret
8. Tro mig och sitta ned!
9. Det är viktigt att studera så man får ett bra arbete
10. Tänk på hur alltså jag vet inte
11. Förbered en 20 minut presentation av någon grammatikregel i svenska språket
12. Försvinn
13. Vi mötte dom i sommaren i festival när vi köade mat
14. Samarbete med dom har varit mångsidig och nånting
15. När man vill lära, måste man studera
16. Han eller hon förbereder alla (va e kokouskutsu) och (vet ej)